

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут журналістики
Кафедра бібліотекознавства та інформології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б. Жильцов

« 10 » 12 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КНИГОЗНАВСТВО

для студентів

спеціальності 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

освітнього рівня першого (бакалаврського)

освітньої програми 029.00.02 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти

Протокол № 2450/20
Жильцов
(підпис) (прізвище, в.п.о.)

« ___ » _____ 2020

Київ – 2020

Розробник:

Макарова Марія Володимирівна, кандидат культурології, доцент кафедри бібліотекознавства та інформології Інституту журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач:

Макарова Марія Володимирівна, кандидат культурології, доцент кафедри бібліотекознавства та інформології Інституту журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри бібліотекознавства та інформології

Протокол від 25 січня 2019 року № 6

Завідувач кафедри

бібліотекознавства та інформології О.В. Воскобойнікова-Гузева

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»

25 січня 2019 року

Гарант освітньої програми О.В. Воскобойнікова-Гузева

Робочу програму перевірено

25.01.2019 р.

Заступник директора

Інституту журналістики з навчальної роботи О.А. Росінська

Пролонговано:

на 2019/2020 н.р. підпис (ПБ), «20» 01/2020 р., протокол № 8

на 2020/2021 н.р. підпис (ПБ), «23» 11/2020 р., протокол № 4

на 20__/20__ н.р. підпис (ПБ), «__» __ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. підпис (ПБ), «__» __ 20__ р., протокол № ____

ЗМІСТ

Зміст.....	3	
1. Опис навчальної дисципліни.....	4	
2. Мета та завдання навчальної дисципліни.....	4	
3. Результати навчання за дисципліною.....	5	
4. Структура навчальної дисципліни.....	5	
5. Програма навчальної дисципліни		
<i>Змістовий модуль 1</i>	7	
<i>Змістовий модуль 2</i>	9	
<i>Змістовий модуль 3</i>	11	11
<i>Змістовий модуль 4</i>	13	
6. Контроль навчальних досягнень		
<i>6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів.....</i>	14	
<i>6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.....</i>	15	
<i>6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.....</i>	16	
<i>6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.....</i>	18	
<i>6.5. Шкала відповідності оцінок.....</i>	18	
7. Навчально-методична карта дисципліни «Книгознавство».....	19	
8. Рекомендовані джерела.....	20	
<i>Основні.....</i>	20	
<i>Додаткові.....</i>	20	

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	-
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	-
Загальний обсяг кредитів/годин	4/120	-
Курс	1	-
Семестр	2	-
Кількість змістових модулів з розподілом	4	-
Обсяг кредитів	4	-
Обсяг годин, в тому числі:	120	-
Аудиторні	56	-
Модульний контроль	8	-
Семестровий контроль	-	-
Самостійна робота	56	-
Форма семестрового контролю	Залік	-

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни – всебічне дослідження книги як соціального феномена, як невід'ємної складової національної культури дозволяє простежити особливості національно-культурного становлення України, розвитку сучасного українського суспільства з урахуванням ідеологічних, соціально-політичних, культурних і технологічних змін, що відбуваються в країні. Практико-орієнтована підготовка майбутніх фахівців закладена в основу дисципліни «Книгознавство». Практичні заняття проходять на базі університетської бібліотеки.

Завдання дисципліни:

- дослідити основні етапи розвитку письма, еволюцію матеріалів і форм книги;
- проаналізувати законодавчі та нормативно-правові акти з різних галузей суспільного життя;
- здійснити аналіз творів друку (за соціальним призначенням, за віковою ознакою, за цільовим і читацьким призначенням, за мовною ознакою);
- вивчити методики комплектування та використання книготоргівельного репертуару книгорозповсюджуючих фірм, інформаційних та видавничих центрів.

Дисципліна спрямована на формування таких **фахових (професійних) програмних компетентностей** освітньої програми підготовки бакалаврів спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»:

Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Змістовий модуль I.								
Історія письма, рукописної книги та стародруків								
1.1	Вступ. Основні етапи розвитку письма.	2					2	
1.2	Еволюція матеріалів і форм книги. Книга періоду античності.	3	1	1			2	
1.3	Письмо як засіб вираження, закріплення думки і мови, їх взаємозв'язок	5	2			2	3	
1.4	Писемність у слов'ян. Українська книга княжої доби.	4	1	1			3	
1.5	Рукописна книга середньовіччя	4	2			2	2	
1.6	Початок друкарства кирилицею. Швайпольт Фіоль.	3	1	1			2	
1.7	Йоган Гутенберг.	4	2			2	2	
1.8	Характеристика палеотипів. Найвидатніші друкарі XVI ст.	3	1	1			2	
	Модульна контрольна робота	2						2
Разом за змістовим модулем 1		30	10	4	-	6	18	2
Змістовий модуль II.								
Історія книговидання середини XVI– XVIII ст.								
2.1.	Історія книговидання середини XVI– XVIII ст.	5	3	1		2	2	
2.2	Діяльність Києво-Печерської друкарні. Типологія лаврських видань.	3	1	1			2	
2.3	Видавничі осередки на західноукраїнських землях кінця XVI - XVIII ст.	4	2			2	2	
2.4.	Розвиток друкарства на східноукраїнських землях XVII- XVIII ст.	3	1	1			2	
2.5	Мистецтво західноєвропейської книги XVIII ст. Книжкова справа у XVIII ст.	5	3	1		2	2	
2.6	Видатні європейські видавці XIX ст.	3	1	1			2	
2.7	Книжкова справа XX поч. XXI ст.	5	1	1			4	
	Модульна контрольна робота	2						2
Разом за змістовим модулем 2		30	12	6	-	6	16	2
Змістовий модуль III.								
Теорія та історія книгознавства. Книга як предмет книгознавства								
3.1	Книгознавство як наука.	2					2	
3.2	Історія світової книгознавчої думки.	3	1	1			2	
3.3	Основні етапи розвитку книгознавства Україні.	5	3	1		2	2	
3.4	Науково-дослідна робота в гал книгознавства.	2	1	1			1	

	Методи книгознавчого дослідження.							
3.5	Проблематики наукових досліджень вчених у галузі книгознавства.	3	2			2	1	
3.6	Бібліотипологія як складова науки про книгу. Типологія творів друку.	5	4		4		1	
3.7	Соціологія книги і читання.	3	1	1			2	
3.8	Сучасні соціологічні дослідження книги читання.	5	4		4		1	
	Модульна контрольна робота	2						2
Разом за змістовим модулем 3		30	16	4	8	4	12	2
Змістовий модуль IV.								
Книжкова справа як система								
4.1	Книжкова справа. Структура, принципи функціонування.	3	1	1			2	
4.2	Системний характер книжкової справи.	2					2	
4.3	Видавнича справа. Поліграфія.	2	1	1			1	
4.4	Репертуарна політика і профіль видавництв.	4	4		4			
4.5	Конструкція книги та її структура. Характеристика основних елементів книги та їх функціонального призначення.	6	4		4		2	
4.6	Кваліологія в системі книговидавання. Аналіз художнього оформлення друкованого видання.	5	4		4		1	
4.7	Бібліополістика як галузь книгознавства.	1					1	
4.8	Книга як товар. Система «книжковий магазин-читач-суспільство».	5	4		4		1	
	Модульна контрольна робота	2						2
Разом за змістовим модулем 4		30	18	2	16	-	10	2
Разом за навчальним планом		120	56	16	24	16	56	8

5. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Історія письма, рукописної книги та стародруків

Лекція-презентація 1.1. Вступ. Основні етапи розвитку письма (0,5 год.)

Історія книги як наука. Предмет і завдання курсу, його місце і зв'язки з загальнонауковими, історичними та книгознавчими дисциплінами. Передумови виникнення письма. Недоліки первинних типів письма.

Поняття та характеристика піктографії та ідеографії.

Найдавніші зразки писемності часів Трипільської культури. Походження і розвиток алфавіту. Фінікійський алфавіт. Розповсюдження

фонетичних алфавітів в Європі та Азії. Найдавніші зразки писемності у слов'ян.

Лекція-презентація 1.2. Еволюція матеріалів і форм книги. Книга періоду античності (0,5 год.)

Матеріали для письма та форми книги в давнину. Характеристика папірусу. Винахід паперу на Далекому Сході.

Книга в античному суспільстві.

Запозичення фонетичного алфавіту греками.

Пергамент, його розповсюдження. Поява книги-кодексу. Зовнішній вигляд античної книги. Давні бібліотеки. Книжкова справа в Римській імперії.

Лекція-презентація 1.3. Книга в епоху середньовіччя (0,5 год.)

Західноєвропейська рукописна книга. Вплив християнської церкви на розвиток книги. Оформлення книг. Візантійська рукописна книга. Мистецтво оформлення.

Писемність і книга у південних і західних слов'ян. Мистецтво оформлення книг. Писемність і книга на Близькому Сході та Середній Азії.

Семінар 1. Письмо як засіб вираження, закріплення думки і мови, їх взаємозв'язок (2 год.)

Лекція-презентація 1.4. Писемність у слов'ян. Українська книга княжої доби. (0,5 год.)

Документальні свідчення існування найдавнішої писемності на території східних слов'ян. Розповсюдження кирилиці. Роль християнства у розвиток книги в Київській Русі. Типи почерків: устав, півустав, скоропис. Характеристика рукописних книг XI ст. Основні центри переписування книг.

Манускрипти. Мистецтво оформлення манускриптів.

Лекція-презентація 1.5. Книгодрукування в Європі. Йоганн Гутенберг. Характеристика інкунабул (0,5 год.)

Передумови винаходу друкарства. Основні складові традиційного книгодрукування. Ксилографія, її особливості в країнах Далекого Сходу та Європи. Друкування з набірної форми в Китаї. Матеріально-технічні передумови: виробництво паперу, механізація праці. Суть винаходу Й.Гутенберга. Значення винаходу друкарства, його розповсюдження в Європі. Характеристика інкунабул.

Семінар 2. Рукописна книга середньовіччя (2 год.)

Лекція-презентація 1.6. Початок друкарства кирилицею. Швайпольт Фіоль (0,5 год)

Друкарська діяльність Швайпольта Фіоля в Кракові, характеристика його видань. Друкар Ієромонах Макарій з Чорногорії. Книгодруки Франциско Скорина, його діяльність у Вільно та Празі. Гіпотези щодо

початків друкарства в Україні. Уявний портрет першодрукаря Степана Драпана в рамках проекту «Українці в світі».

Семінар 3. Йоган Гутенберг (2 год.)

Лекція-презентація 1.7 Українські першодруки Івана Федорова (0,5 год.)

Діяльність Федорова в Москві. Львівські видання Івана Федорова. Книговидавнича діяльність І. Федорова в Острозі. Острозька Біблія- перше повне друковане видання всіх книг Святого Письма слов'янською мовою. Значення діяльності Івана Федорова, його послідовники.

Лекція-презентація 1.8. Найвидатніші друкарі XVI-XVII ст. (0,5 год.)

Визначення палеотипів, їх характеристика. Роль реформації у розвитку друкованої книги XVI ст. Альд Мануцій, його введення у видавничій справі. Друкарська марка Альдів. Характеристика альдин.

Династія Етьєнів у Франції. Стиль оформлення книг, характерний для епохи Відродження. Історія друкарень та книжкових лавок Кристофа Платена.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Історія книговидання XVI– XIX ст.

Лекція-презентація 2.1. Загальна характеристика книжкової справи XVI-XVII ст. Видавнича фірма Ельзевірів (1 год.)

Книговидання та книжкова торгівля, загальні тенденції. Енциклопедії, поява періодичних видань. Нововведення у виробництві та оформленні книг, зміни в техніці ілюстрування. Бібліотеки. Цензура. Початок книгодрукування в Північній Америці та Японії.

Книжкова справ в князівстві Литовському у XVII ст.

Видавнича фірма Ельзевірів. Друкарська марка. Внесок фірми у книгорозповсюдження.

Семінар 4. Історія книговидання середини XVI– XVIII ст. (2 год.)

Лекція-презентація 2.2. Діяльність Києво-Печерської друкарні. Типологія лаврських видань (1 год.)

Початкова діяльність лаврської друкарні. Технічне забезпечення друкарні. Інокентій Гізель і новий період діяльності лаврської друкарні. Тематика лаврських видань. Лаврське видавництво в період московської цензури. Місце Києво-Печерської лаври в книгообміні на українських землях в XVII-XVIII ст.

Лекція-презентація 2.3. Видавничі осередки на західноукраїнських землях кінця XVI -XVII ст. (0,5 год.)

Діяльність Острозької друкарні. Культурно-освітня діяльність Дерманського монастиря. Друкарня Львівського братства. Унівська

друкарня. Почаївська друкарня, найвидатніші видання. Мистецтво почаївських стародруків. Використання української літературної мови в почаївських стародруках.

Семінар 5. Найвидатніші друкарі XVI – XVII ст. (2 год.)

Лекція-презентація 2.4. Розвиток друкарства на східноукраїнських землях XVII- XVIII ст. Тематика та оформлення вітчизняних стародруків, їх розповсюдження (0,5 год.)

Новгород-Сіверська та Чернігівська друкарні. Діяльність Лазаря Барановича. Багатомовність видань Чернігівської друкарні, їх оздоблення. Тематика українських стародруків. Панегірики як популярний жанр видавничої продукції. Бібліотеки та бібліофіли.

Лекція-презентація 2.5. Мистецтво західноєвропейської книги XVIII ст. (1 год.)

Діяльність французьких просвітителів. «Енциклопедія наук, мистецтв і ремесел» Д. Дідро Ж.Д'Аламбера. Стиль рококо. Мистецтво гравюри на міді. Види друкарських опра. Видавнича обкладинка та оправа.

Бомарше як видавець. Досягнення італійських друкарів. П'єр Симон Фурньє та витоки друкарської системи мір. Династія видавців Дідо, їх здобутки.

Реформа азбуки та запровадження громадянського друку. Тематика та типи видань Петровської епохи. Початок російської періодики. Видавнича діяльність Московського університету та Російської Академії наук. Книговидавнича діяльність М. І. Новікова.

Семінар 6. Книжкова справа у XVIII ст. (2 год.)

Лекція-презентація 2.6. Видатні європейські видавці XIX ст. (1 год.)

Характерні ознаки і тенденції розвитку книжкової справи в світі в XIX ст.

Державна політика зарубіжних країн в галузі книговидання. Високий рівень поліграфії. Характерні ознаки роботи західних видавництв. Маркетинг у книжковій справі. Експорт книжкової продукції. Інформація в світі книг. Бібліотечний ринок США. Поняття про авторське право і суміжні права. Структура книжкового випуску. Найкрупніші видавництва світу.

Книговидавнича справа Харківського та Київського університетів. Перші українські журнали. Видавнича діяльність Пантелеймона Куліша. Журнал «Основа». Підручники. Книжкова продукція Галичини. Пожвавлення книжкової справи у Східній Україні. Роль Київської Громади. Цензурні утиски української книги. Книговидавнича діяльність М. Драгоманова за кордоном. Перші українські видавництва. Борис Грінченко та його видання. Книговидавниче товариство «Вік».

Видавнича діяльність І. Франка та В. Гнатюка, Наукового товариства ім. Т. Г. Шеченка.

Лекція-презентація 2.7. Книжкова справа ХХ поч. ХХІ ст. (1 год.)

Загальна характеристика книжкової справи в світі на початку ХХ ст. Найкрупніші видавництва світу. Книжкова справа Росії. Українське книговидання. Перша світова війна і занепад видавничої справи. Книжкова справа у перші роки радянської влади. Державне видавництво України. НЕП і розвиток приватних видавництв і книжкових магазинів.

Український книжковий рух доби «визвольних змагань».

Перебудова книжкової справи на пострадянському суспільстві. Основні проблеми галузі. Майбутнє книги.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІІ

Теорія та історія книгознавства. Книга як предмет книгознавства.

Лекція-презентація 3.1. Книгознавство як наука (0,5 год.)

Об'єкт, предмет і соціальні функції книгознавства. Теоретичні проблеми книгознавства як науки. Структура книгознавства. Загальне і спеціальне книгознавство. Термінологічна система книгознавства, книгознавчі стандарти. Сучасні наукові погляди на структуру книгознавства. Структура книгознавства, запропонована М.А.Низовим (Харків).

Взаємодія книгознавства з іншими дисциплінами соціально-комунікативного комплексу. Книгознавство і бібліотечно-бібліографічні дисципліни.

Книгознавство і комплекс гуманітарних наук. Значення спеціальних книгознавчих досліджень в літературознавстві, наукознавстві, історії науки, історії культури. Наукові зв'язки з психологією, педагогікою і соціологією.

Лекція-презентація 3.2. Основні етапи розвитку книгознавства в Україні (1 год.)

Українське книгознавство ХVІ-ХІХ ст. П. Ярковський і перший навчальний курс з бібліології. Діяльність Київської археографічної комісії та історико-книгознавча спадщина М.Максимовича. Книгознавчі проблеми у наукових дослідженнях І.Франка. Книгознавчі здобутки у Науковому товаристві ім.Т.Шевченка.

Особливості розвитку українського книгознавства у 20-30-ті рр. ХХ ст. Український науковий інститут книгознавства і його значення для вітчизняного книгознавства. Д.Балика, В.Іванушкін, І.Крип'якевич, С.Маслов, Ю.Меженко, Я.Стешенко та їх внесок у розвиток вітчизняного книгознавства.

Книгознавчі дослідження Л.Биковського та українських дослідників в еміграції. Українське товариство прихильників книги у Празі. С. Сірополко і часопис «Книголюб».

Теоретичні та історико-книгознавчі розвідки 60-80-х рр. ХХ ст. Визначення книгознавства в Українській радянській енциклопедії, запропоноване Ф.Максименком.

Сучасний стан дослідження книги і книжкової справи в Україні.

Семинар 7. Основні етапи розвитку книгознавства в Україні (2 год.)

Лекція-презентація 3.3. Науково-дослідна робота в галузі книгознавства. Методи книгознавчого дослідження (0,5 год.)

Організація науково-дослідної роботи в галузі книгознавства в Україні.

Реконструкція наукового доробку видатних українських книгознавців XIX –XX ст. Провідні книгознавчі наукові центри – Національна бібліотека України ім. В.Вернадського, Львівська національна наукова бібліотека ім. В.Стефаника. Сучасна структура організації науково-дослідної роботи у галузі книгознавства. Науково-дослідні центри: Інститут української книги (НБУВ), Книжкова палата України, спеціалізовані кафедри вищих навчальних закладів, музеї книги. Підготовка фахівців з книгознавства у вищих навчальних закладах.

Семінар 8. Проблематики наукових досліджень вчених у галузі книгознавства (2 год.)

Лекція-презентація 3.4. Бібліотипологія як складова науки про книгу. Типологія творів друку (1 год.)

Типологія книги як галузь книгознавства. Методологічні засади типізації та класифікації творів друку. Принципи та критерії типології творів друку. Теорії книгознавців щодо типології творів друку. Державні стандарти видавничої продукції. Значення бібліотипології для потреб практичної діяльності (видавничої справи, статистики творів друку, збереження і використання продукції).

Основні поняття: типологія (науковий метод), типологія книги (розділ книгознавства), типоутворювальна ознака, типологічний ряд, твір друку, видання, вид видання, тип літератури, вид літератури.

Практичне заняття 1. Бібліотипологія як складова науки про книгу. Типологія творів друку. (4 год.)

Лекція-презентація 3.5. Соціологія книги і читання (1 год.)

Вивчення читацьких потреб для книговидання. Історичні та соціологічні напрями у вивченні читачів та читання. Типологія читачів. Читання як складний процес мовного спілкування через посередництво друкованих або рукописних текстів. Характеристика різних типів читання. Методи роботи з книгою. Особливості читання електронних документів.

Соціологічні дослідження в галузі книги і читання, їх наукове і пізнавальне значення. Соціально-психологічні фактори, що впливають на активність і пасивність використання книги. Роль матеріальних і художніх компонентів книги в її читацькому сприйнятті. Соціодинаміка читацьких інтересів у II пол. XX ст. Поняття про культуру читання.

Практичне заняття 2. Сучасні соціологічні дослідження книги і читання (4 год.)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV

Книжкова справа як система

Лекція-презентація 4.1. Книжкова справа. Структура, принципи

функціонування (0,5 год.)

Книжкова справа як система. Її суспільний характер. Структура книжкової справи, її основні галузі. Законодавче регулювання і управління книжковою справою. Державна програма розвитку українського книговидавництва. Досвід організації книжкової справи в зарубіжних країнах. Проблеми стандартизації у книжковій справі. Маркетингова політика і книжковий бізнес. Міжнародне співробітництво у книговидавничій справі.

Лекція-презентація 4.2. Системний характер книжкової справи (0,5 год.)

Структура книжкової справи. Взаємозв'язок її складових. Книга і книжкова справа в умовах ринкової економіки. Правове поле в системі книговидавництва як фактор ефективного функціонування галузі. Система управління книговидавництвом і книгорозповсюдженням. Особливості розвитку книжкової справи в окремих країнах. Маркетингова діяльність у системі книговидавництва.

Лекція-презентація 4.3. Видавнича справа. Поліграфія (0,5 год.)

Поліграфія (основні групи і зміст виробничих процесів). Основи поліграфічного виробництва. Теоретичні та практичні проблеми галузі. Додрукарські процеси, їх виконання у видавництві. Поняття про оригінал-макет. Друкарські процеси. Види і способи друку. Технологія поліграфічного виробництва. Постдрукарські процеси.

Українські державні стандарти щодо уніфікації термінології видавничої продукції. Діяльність Книжкової палати України з розробки та удосконалення державних стандартів, приведення їх у відповідність з міжнародними стандартами. Статистика творів друку в Україні. Динаміка і тенденції розвитку.

Кваліологія та кваліметрія книги. Значення для стандартизації та управління якістю поліграфічного виробництва.

Практичне заняття 3. Репертуарна політика і профіль видавництва (4 год.)

Практичне заняття 4. Конструкція книги та її структура. Характеристика основних елементів книги та їх функціонального призначення (4 год.)

Практичне заняття 5. Кваліологія в системі книговидавництва. Аналіз художнього оформлення друкованого видання (4 год.)

Лекція 4.4. Бібліополістика як галузь книгознавства (0,5 год.)

Зміст поняття «бібліополістика». Структура книготорговельного знання і його місце в системі книгознавства

Загальна бібліополістика та головні напрями дослідження: визначення сутності книжкової торгівлі як форми книгорозподілу в книжковій справі і способу існування книготоргового асортименту. Теорія книгопоширення. Історія розвитку книжкової торгівлі в Україні.

Сучасний стан книжкової торгівлі: кількість та види підприємств, основні напрями діяльності. Принципи організації і функції книжкової торгівлі. Індивідуальні та колективні форми споживання книжкової продукції. Неторгові форми книгопоширення.

Поняття про книжковий ринок як частину загального товарного ринку. Сучасна організаційна структура. Особливості функціонування книжкового ринку України.

Практичне заняття 6. Книга як товар. Система «книжковий магазин-читач-суспільство» (4 год.)

6. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Книгознавство» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип покрокової звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю подано у табл. 6.1.

Таблиця 6.1.

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	4	2	2	3	3	2	2	1	1
Відвідування семінарських занять	1	3	3	3	3	2	2		
Відвідування на практичному занятті	1					4	4	8	8
Робота на семінарському занятті	10	3	30	3	30	2	20		
Робота на практичному занятті	10					4	40	8	80
Виконання завдань для самостійної роботи	5	5	25	5	25	6	30	4	20
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25

Виконання ІНДЗ									
<i>Разом</i>			85		86		123		134
Максимальна кількість балів	428								
Екзамен									
Розрахунок коефіцієнта	Розрахунок: $428 : 100 = 4,3$ Студент набрав: 400 балів Оцінка: $400:4,3 = 93$ бали								

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І.

Історія письма, рукописної книги та стародруків

18 год.

- 1.1. Знайти і коротко законспектувати матеріал з історії писемності часів Трипільської археологічної культури – 4 год.
- 1.2. Ознайомитися з графіті Софійського собору, описати – 2 год.
- 1.3. З'ясувати час створення найдавніших ксилографічних книг, описати – 4 год.
- 1.4. Знайти відомості, хто першим поєднав у друкуванні набірний текст і гравюру – 4 год.
- 1.5. За підручником М. Тимошика та іншими публікаціями з'ясувати основні твердження про українське друкарство до Івана Федорова – 4 год.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІ.

Історія книговидання середини XVI– XVIII ст.

16 год.

- 2.1. Видавнича фірма Ельзевірів. Друкарська марка. Визначити, що таке ельзевірний формат – 4 год.
- 2.2. Розкрити протиріччя видавничої справи Західної Європи XVII–XVIII ст. – 4 год.
- 2.3. Записати найвизначніші видавничі проекти М. Новікова – 2 год.
- 2.4. Початок книгодрукування в Північній Америці та Японії – 4 год.
- 2.5. Книжкова справ в князівстві Литовському у XVII ст. – 2 год.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІІ

Теорія та історія книгознавства. Книга як предмет книгознавства

12 год.

- 3.1. Проаналізувати українські книгознавчі періодичні видання – 2 год.
- 3.2. Скласти перелік термінологічних стандартів різних галузей книгознавства – 2 год.
- 3.3. Напрями діяльності наукових установ, їх роль у розвитку наукового знання про книгу і книжкову справу:
 - а) інститут книгознавства, інститут рукописів Національної бібліотеки України імені В.Вернадського – 2 год.
 - б) ЮНЕСКО – 2 год.

- в) центр книги бібліотеки Конгресу США – 2 год.
- г) центр Жоржа Помпіду в Парижі – 2 год.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV. Книжкова справа як система 10 год.

- 4.1. Охарактеризувати державну політику України в галузі книговидання – 2 год.
- 4.2. Підготувати реферат на тему «Історична зміна форми книги і матеріалів для її виготовлення» – 4 год.
- 4.3. Ознайомитись з прийомами ілюстрування книги в роботах С.Адамовича, В.Стеценка, В.Хоменка, М.Приймаченко – 2 год.
- 4.4. Побудувати схему параметрів книги, що дозволяють з необхідною повнотою оцінити її якість. – 2 год.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульна контрольна робота проводиться після вивчення певного змістового модуля. Оцінюється за виконання завдань у формі, зазначеній викладачем у робочій програмі. Кількість модульних контрольних робіт з навчальної дисципліни – 4, виконання кожної роботи є обов'язковим.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I Історія письма, рукописної книги та стародруків

30 тестів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II Історія книговидання XVI– XIX ст.

30 тестів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III Теорія та історія книгознавства. Книга як предмет книгознавства.

1. Л. Биковський як книгознавець.
2. Соціальні функції книгознавства.
3. М. Лісовський і його внесок у науку про книгу.
4. Об'єкт і предмет книгознавства.
5. УНІК як центр книгознавчих досліджень у 20-ті роки XX ст.
6. Структура книгознавства як науки.
7. Юрій Меженко і його діяльність у книгознавстві.
8. Теоретичні та історико-книгознавчі розвідки 60-80-х рр. XX ст.
9. Сучасна структура організації науково-дослідної роботи у галузі книгознавства. Науково-дослідні центри.
10. Історія світової книгознавчої думки .

11. Західноєвропейські книгознавчі теорії XVII – XVIII ст.
12. Книга, читач, соціологія читання у творчій спадщині Дмитра Балика.
13. Соціальні функції книги
14. Книга як продукт духовної і матеріальної діяльності
15. Бібліотипологія як складова частина науки про книгу
16. Принципи типології книги
17. Види видань за їх обсягом, характером основного тексту, структурою, періодичністю
 17. Види видань за матеріальною конструкцією
 18. Види видань за цільовим призначенням
 19. Елементи зовнішньої конструкції книги
 20. Внутрішня структура книги
 21. Апарат книги як сукупність допоміжних текстів та його призначення.
 22. Основні різновиди тексту книги.
 23. Сучасні визначення поняття „книга”.
 24. Види друкованих видань за знаковою природою інформації.
 25. Ознаки класифікації неперіодичних видань.
 26. Роль української книги в процесі державотворення
 27. Читачезнавство в системі книгознавства
 28. Соціологія книги і читання
 29. Сучасні соціологічні дослідження книги і читача

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV

Книжкова справа як система

1. Структура поняття „книжкова справа”
2. Сучасний стан книжкової торгівлі
3. Критерії класифікації видавництв
4. Системний характер книжкової справи
5. Державна політика у книговидавничій справі
6. Проблеми книгорозповсюдження
7. Критерії якості книги
8. Структура книговидавничої справи
9. Стандарти якості видання
10. Поліграфія. Основні групи виробничих процесів
11. Стан і тенденції розвитку книгопоширення в Україні.
12. Форми і напрями маркетингової діяльності
13. Нові поліграфічні матеріали і друкарські форми у книговиданні
14. Основні конструктивні елементи книги
15. Художні засоби, що використовують при оформленні книги
16. Видавнича справа.
17. Репертуарна політика і профіль видавництв України

18. Характеристика основних елементів книги та їх функціонального призначення
19. Кваліологія в системі книговидання
20. Бібліополістика як галузь книгознавства
21. Законодавче забезпечення книговидавничої справи
22. Книгознавчі державні стандарти, їх характеристика і впровадження у практику
23. Поняття про авторське право і суміжні права.
24. Структура книжкового випуску.
25. Найкрупніші видавництва світу.
26. Загальна характеристика книжкової справи в світі на початку ХХ ст.
27. Найкрупніші видавництва світу.
28. Український книжковий рух доби «визвольних змагань»
29. Статистика видавництв і книговидання.
30. Законодавчі документи. Рейтинг «Книжка року». Книжкові ярмарки.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання. Залік.

6.5. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Рейтингова оцінка	Кількість балів
Відмінно	A	90 – 100
Дуже добре	B	82 – 89
Добре	C	75 – 81
Задовільно	D	69 – 74
Достатньо	E	60 – 68
Незадовільно	FX – F	0 – 59

IV. Навчально-методична карта дисципліни « Книгознавство»

Разом: 120 год., лекції – 16 год., семінарські заняття – 16 год., практичні заняття- 24 год., самостійна робота – 56 год., мк – 8 год., залік.

Тиждень	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI												
Модулі	Змістовий модуль III				Змістовий модуль IV				Змістовий модуль V				Змістовий модуль VI															
Назва модуля	Історія письма, рукописної книги та стародруків				Історія книговидання середини XVI – поч. XXI ст.				Теорія та історія книгознавства. Книга як предмет книгознавства				Книжкова справа як система.															
Кількість балів за модуль	85 б.				86 б.				123 б.				134 б.															
Лекції	відвідування – 2 б.				відвідування – 3 б.				відвідування – 2 б.				відвідування – 1 б.															
Теми лекцій	Основні етапи розвитку письма. Еволюція матеріалів і форм книги		Писемність у слов'ян Книгодрукування в Європі. 1б.		Початок друкарства кирилицею.		Українські першодруки Івана Федорова 1б. Івана Федорова 1б.		Загальна характеристика Книжкової справи XVI ст.		Діяльність Києво-Печерської друкарні 1б.		Розвиток друкарства на східноукраїнських землях		Книжкова справа у XVIII ст. 1б.		Видатні європейські видавці XIX ст.		Книжкова справа XX ст. 1б.									
Теми семінарських та практичних занять	Книга в епоху середньовіччя 1+10 б.		Йоганн Гутенберг 10+1 б.		Найвидатніші друкарі XVI ст. 1+10б.		Видавнича фірма Ельзевірів 1+10б.		Видавничі осередки на західноукраїнських землях 1+10 б.		Мистецтво західноєвропейської книги XVIII ст. 1б.+10 б. +10		Основні етапи розвитку книгознавства . 1б.1+10 б.		Наукові дослід. в галузі книгознавства. 1+10 б.		Типологія творів друку 22 б.		Сучасні соціологічні дослід. 22 б.		Регулярна політика і профіль видавництва 22 б.		Конструкція книги та її структура 22 б.		Кв аліологія в системі книговидання 22б.		Книга як товар. 22 б.	
Самостійна робота	5x5=25 балів				5x5=25 балів				5x6=30 балів				5x4=20 балів															
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 25б.				Модульна контрольна робота 2 25 б.				Модульна контрольна робота 3 25 б.				Модульна контрольна робота 4 25 б.															

8. РЕКОМЕНДОВАНА ДЖЕРЕЛА

Основні

Історія книги

1. Антонович Д., Лотоцький О. Українська книга / Д.Антонович, О.Лотоцький // Українська культура: Лекції за редакцією Дмитра Антоновича. – К., 1993. – С. 92-145
2. Владимиров Л.И. Всеобщая история книги / Л.И.Владимиров. – М., 1988. – 310 с.
3. Книга в сучасній культурі України: Хрестоматія у двох томах. – Т.1. – 2013. – 412 с.
4. Ковальчук Г. І. Навч. посібник з історії писемності та рукописної книги / Г.І. Ковальчук. – К., 1995. – 63 с.
5. Овчінніков В. Історія книги. Еволюція книжкової структури / В.Овчінніков. – Львів, 2005. – 420 с.
6. Огієнко І.І. Історія українського друкарства / І.І.Огієнко. – К., 1994. – 448 с.
7. Тимошик М. Історія видавничої справи/ М. Тимошик. – К., 1994. – 448 с.

Книгознавство

8. Про видавничу справу: Закон України, 5 червня 1997 р.// Відомості Верховної Ради. – 1997. -№ 32. – С. 206-302.
9. Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні : Закон України, 6 березня 2003 р. // Вісн. Кн. палати. – 2003. - №4. – С.12-13.
10. ДСТУ 3017–95. Видання. Основні види. Терміни та визначення. – К.: Держстандарт України, 1995. – С. 3-45.
11. ДСТУ 3018–95. Видання. Поліграфічне виконання. Терміни та визначення. К.: Держстандарт України, 1995. – 23 с.
12. Ісаєвич Я. Українське книгознавство: етапи розвитку / Ісаєвич Я. // Вісник Львівського університету: Серія книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології. – Львів, 2006. – Вип.1. – С.7-19.
13. Низовий М.А. Вступ до книгознавства: Навч. Посібн/Низовий М.А. – К.: Кондор, 2009. – 144 с.
14. Низовий М. Українська статистика друку: суверенний етап розвитку // Друкарство. – 2003. – № 1. – С.92-95.
15. Низовий М. Українська статистика друку: основні етапи становлення та розвитку/Низовий М. – К., 2002. – 95 с.
16. Швецова-Водка Г.М. Документ і книга в системі соціальних комунікацій/ Швецова-Водка Г. – Рівне, 2001. – 438 с.
17. Швецова – Водка Г. М. Типологія книги: Навч. Посіб/ Швецова-Водка Г. – К., 1999. – 68 с.

Додаткові

18. Афанасенко О. Сучасний книжковий ринок України як об'єкт професійного дослідження // Вісник Книжкової палати. – 2004. - № 3. – С. 28-30.
19. Афонін О. Національне книговидавництво: стан, причини, перспективи // Вісн. Кн. палати. – 2000. -№ 2. – С.13-17.

20. Баренбаум И.Е. Основы книговедения. – Л., 1988. - 92 с.
21. Баренбаум И.Е. О соотношении теории, истории, методики и практики книжного дела (Историко-прогностический обзор) // Книга: Исследования и материалы. – М., 1994. – Сб. 68. – С. 5-18.
22. Баренбаум И.Е. Книговедение в системе наук // Книга: Исследования и материалы. – М., 1985. – Сб.50. – С.72-83.
23. Баренбаум И.Е., Барсук А.И. К вопросу о методах книговедческих дисциплин //Книга: Исследования и материалы. – М., 1974. – Сб.29. – С.20-45.
24. Беловицкая А.А. Общее книговедение. – М.,1987. – 256 с.
25. Беловицкая А.А. Чтение как подсистема категории «книга» // Матер. Междунар. научно-парктич. конф. «Чтение как стратегия жизни». – М., 2006. – С. 26-29.
26. «Бібліологічні вісті» (1923-1930): Систематичний анотований покажчик/ Уклад. Г.Ковальчук. – К.,1996. – 58 с.
27. Буран В.Я. Комплекс наук чи комплексна наука ? (до питання про природу книгознавства) // Збірн. наук. праць викладачів КДІК. – К., 1995. – Вип.3. – С.228-235.
28. Головата Л.В. Українські книгознавчі дослідження періоду другої світової війни // Записки ЛНБ ім. В.Стефаника. – Львів, 2000. – Вип. 7/8. – С.181-213.
29. Иоффе А.Э. Введение в книговедение: Учеб. пособие. – М., 1984. – 74 с.
30. Ісаєвич Я.Д. Український науково-дослідний інститут книгознавства: традиції й творчий пошук // Наукові праці НБУВ.- К., 1999. – Вип. 2. – С.6-10.
31. Ковба Ж.М. Внесок Л. Биковського у формуванні концепції національно-державної книжкової справи України // Бібліот. вісник. – 1996. - №1. – С.33-35.
32. Ковальчук Г.І. Книгознавча концепція П.Й. Ярковського (до жерел історії вітчизняної бібліологічної науки) // Наукові праці НБУВ. – К., 2000 – Вип.3. – С.165-167.
33. Ковальчук Г.І. Книжкові пам'ятки в бібліотечних фондах: критерії відбору та визначення // Бібл. планета. – 2001. - № 2: Додаток. – С.1-5.
34. Ковальчук Г.І. Український науковий інститут книгознавства: історія та наукова діяльність // Бібліотекознавство і бібліограф. – 1992. – Вип. 31. – С.102-110.
35. Кожевникова Е.С. Читатель и Интернет: основы формирования информационного общества // Книга: Исслед. и матер. – М., 2005. – Сб. 83. – С. 26-42.
36. Кочубей Л. Політологічні дослідження в Україні. Аналіз документального потоку. – Вісн. Кн. палати. – 2003. – №12. – С. 41-43.
37. Кузин Ф. Естественнаучная, техническая и медицинская книга: Учеб. – М., 1986. – 351 с.

38. Немировский Е. Л. Что такое книговедение? . – М., 1987. – 41 с.
39. Огар Е.І. Наука про книгу в Україні на початку ХХ ст.: здобутки і поразки // Поліграфія і видавнича справа. – 2000. – Вип. 36. – С. 161-168.
40. Солонська Н.Г. «Бібліологічні вісті» як осередок української інтелектуальної та книгознавчої думки 20-х – початку 30-х років ХХ ст. // Наукові праці НБУВ. – К., 1999. – Вип.2. – С.11-39.
41. Тимошенко І.В. Особливості структури загального і спеціального книгознавства // Наукові праці НБУВ. – К., 2007. – С.651-659.
42. Чорній В.В. Діяльність Українського товариства прихильників книги у Празі і журнал «Книголюб» (1927-1932) // Записки ЛНБ ім.В.Сєфаника – Львів, 2000. – Вип. 7/8. – С.178-180.
43. Юрій Меженко (1892-1969) : Матеріали до біобібліографії. – К., 1994. – 175 с.
44. Ямчук К.Т. Книга в коммуникационном процессе (ценностный подход) // Книга: Исслед. и матер. – М., 1994. – Сб.68. – С. 38-48.